

АРХИТЕКТОНИЧНО, АРХИТЕКТА ИВАН АНТИЋ: ПОВОДОМ 100 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА
ARCHITECTONIC, ARCHITECT IVAN ANTIĆ: ON THE OCCASION OF THE 100TH ANNIVERSARY OF BIRTH

Аутори: Дијана Милашиновић Марић и Игор Марић

Издавач: Српска академија наука и уметности, Београд, 2023.

Монографија *Архитектонично, архитекта Иван Антић : поводом 100 година од рођења*, аутора проф. др Дијане Милашиновић Марић, историчарке уметности, и др Игора Марића, архитекте, научног саветника, изашла је из штампе крајем 2023. године. Објављена у склопу активности за обележавање јубилеја – стогодишњице рођења академика архитекте Ивана Антића (1923–2005), једног од најзначајнијих наших архитеката друге половине XX века, део је едиције *Посебна издања* Српске академије наука и уметности, као седамсто девето издање, а четрнаесто издање Одељења уметности. Једна је од, још увек, малог броја монографија посвећених великанима српске архитектуре и попуњава значајну празнину у нашој архитектонској литератури.

Припрема и штампање ове монографије део су и континуираног вишегодишњег истраживања стваралаштва архитекте Антића које аутори монографије спроводе на основу Антићеве заоставштине која се код њих налази. Сценарио Дијане Милашиновић Марић за документарну емисију *Дисциплина архитектуре и слобода духа, архитекта Иван Антић* у оквиру серијала *Модерна архитектура у Србији, личности и поетике* Радио-телевизије Србије први је у низу радова које ће брачни пар Марић, заједно или појединачно, у различитим облицима изражавања и медијима – телевизијским емисијама, изложбама, текстовима – посветити Антићевом опусу. Изложба *Иван Антић – Архитектонично*, истих аутора, продуцирана у оквиру тринаесте Београдске интернационалне недеље архитектуре БИНА 2018. године, тематски и садржајно најавила је ову публикацију (Милашиновић Марић, Марић, 2018). Ангажман на истраживању, презентацији и промоцији дела Ивана Антића аутори су наставили и након изласка књиге, у иностранству, припремајући и реализујући у Италији, у сарадњи са куратором др Паолом Томазелом (Paolo Tomasella), архитектом, изложбу

Милашиновић Марић, Д., Марић, И. (2023), *Архитектонично, архитекта Иван Антић : поводом 100 година од рођења / Architectonic, architect Ivan Antić : on the occasion of the 100th anniversary of birth*. Београд: САНУ, Посебна издања; књига DCCIX, Одељење уметности; књига 14

Уредник: академик Милан Лојаница

Рецензенти: академик Бранислав Митровић, академик Милан Марић

235 страна

Тираж 300 примерака

ISBN – 978-86-6184-001-2

COBISS.SR-ID 129120009

Architettura: Ivan Antić architetto (1923–2005) са пратећим каталогом у облику монографије на италијанском језику (Tomasella, 2025). Изложба одржана у Горици (Gorizia) маја ове године, значајан је допринос међународној рецепцији српске модерне архитектуре и ауторског опуса архитекте Антића, који је италијанског порекла по мајци.

Монографија је структурирана на помало несвакидашњи начин; осим централног ауторског текста Д. Милашиновић Марић и И. Марића, опремљеног научним апартом – напоменама, литературом, изворима илустрација, индексом имена, уз значајан прилог у виду каталога архитектонских дела Ивана Антића (нереализованих и реализованих пројеката и конкурсних радова), обogaћена је и обимним интервјуом са самим архитеком, његовим одабраним текстовима, као и избором есеја других аутора о Антићу. На тај начин аутори постижу да монографија добије истовремено и научни и научно-популарни карактер и да буде пријемчива за шири круг читалаца – истраживаче и архитекте практичаре, али и за дилетанте и аматере – уживаоце и љубитеље архитектуре. Признати у својим областима, са значајним остварењима иза себе, аутори нису имали потребе за псеудонаучним мистификацијама, већ су на рационалан начин, свеобухватно и информативно, приредили овај драгоцен преглед Антићевог опуса. Пријемчивости књиге доприноси и добро изабран формат – 21 cm · 24 cm, који се лако држи у руци, чита и прелистава. Монографија је богато илустрована квалитетним архивским и новим фотографијама и архитектонским цртежима (од којих неки – нежни и прилагођени формату – траже оштро око читаоца).

Предговор академика Милана Лојанице, председника Одбора за припрему обележавања 100 година од рођења Ивана Антића, на сажет али садржајан начин уводи читаоца у тему. Окосницу монографије чини ауторски текст Дијане Милашиновић Марић и Игора Марића *Архитектонично,*

архитекта Иван Антић у коме се на 91 страни, у комбинацији хронолошког и тематског приступа, приказују Антићеви живот и стваралаштво. Одељци *Пролегомена* и *Увод* излажу основне поставке овог текста – употпуњавање слике о креативној делатности Ивана Антића, недовољно познатој и непотпуно истраженој. Нижу се затим одељци: *Живот; Прва дела; Истраживање регионално; Геометријска форма, апстракција, функција; Конструкција, структура; Место; Последња дела; Нереализовани конкурси и пројекти* и *Спознаја*. Аутори у појединим периодима Антићевог стваралаштва препознају и документују посвећеност аутора одређеним темама или пројектантским приступима и принципима. У последњем одељку овог дела монографије, индикативно и адекватно названом *Спознаја*, сублимирају своје виђење најважнијих карактеристика Антићеве архитектуре, коју уз функционализам, рационалност и прагматичност снажно одређују и поштовање контекста и духа места, али и лепота и осећајност.

Следећи значајан сегмент књиге, на 30 страна, јесте ауторизовани интервју аутора са Иваном Антићем који је вођен у неколико наврата током 2000. године. Заједно са неколико краћих ауторских текстова архитекте Антића, и његовом приступном беседом поводом избора за редовног члана САНУ, који следе, овај интервју читаоцима омогућује да остваре непосредан увид у ауторову лична виђења архитектуре и њених чинилаца и принципа – функције, форме, контекста. ... – као и у лична сећања на школовање, породицу и професионални рад, драгоцену за боље разумевање сваке стваралачке личности.

Последњу групу текстова чине *Одабрани есеји о Ивану Антићу*, међу којима су четири текста тројице аутора различитих генерација – Богдана Богдановића, који је припадао Антићевој генерацији стваралаца, Милана Лојанице, припадника наредне генерације, Антићевих студената и сарадника стасавалих у време његових највећих

успеха, и Милана Вујовића, чија генерација Антића познаје само кроз његова дела. На све њих Антићево стваралаштво и његова личност остављају снажан утисак, захваљујући својим универзалним вредностима.

Аутори су у припреми монографије користили обиље извора и литературе, а у *Литератури* је наведено преко 120 библиографских јединица, које могу бити од користи будућим истраживачима. Прегледности би помогла јаснија структура тог поглавља, по азбучном и абecedном реду, или по реду навођења у тексту, као и посебно издавање библиографских јединица које се непосредно баве Антићем и његовим делом од оних које дају увид у шири контекст.

Мишљење је аутора овог приказа да посебан квалитет истраживању и публикацији даје сарадња два сродна профила истраживача – историчара уметности и архитекте – који комбинујући и усклађујући своје приступе и виђења успевају да превазиђу неке од могућих недостатака једностраног приступа двеју дисциплина – недовољно разумевање суштине процеса пројектовања и тајни архитектонског заната, неретко присутно код историчара уметности, и недовољно познавање теоријско-уметничких поставки и ширег контекста у коме се одвија архитектонско стварање, које се неретко среће код архитеката који нису специјализовани у области историје архитектуре.

Ова информативна и свеобухватна књига, незаобилазна у библиотеци сваког архитекте и љубитеља архитектуре, оставља доста простора новим генерацијама истраживача за даље и дубље анализе које би могле бити посвећене одређеним делима, стваралачким фазама, темама, пројектантским принципима, коауторским сарадњама (посебно са Иванком Распоповић) и другим аспектима архитектонског опуса Ивана Антића.

Квалитет и значај монографије *Архитектонично, архитекта Иван Антић : поводом 100 година од рођења*

препознао је жири за доделу *Награде Ранко Радовић* у категорији *Критичко-теоријски текстови о архитектури, урбанизму и граду*, једногласно јој доделивши награду 2024. године у конкуренцији осамнаест кандидованих публикованих радова.

др Божидар Манић, архитекта

ЛИТЕРАТУРА

- Milašinović Marić, D., Marić, I. 2018. Ivan Antić – Arhitektonično. U: Ivanović Vojvodić, J., Jovović Prodanović, D., Sarić, R. ur. 2018. *Od Communis do komunikacija : 13. Beogradska internacionalna nedelja arhitekture BINA, katalog*. Beograd: Društvo arhitekata Beograda i Kulturni centar Beograda, 20-69.
- Tomasella, P. ed. 2025. *Architettura: Ivan Antić architetto (1923–2005)*. Sacile: Associazione culturale Zemlja & Osoppo: Olmis di Claudio Marchetti